

अथ अठाई रासा
Atha Aṭhāi Rāsā

कविश्री विनयकीर्ति
Kaviśrī Vinayakīrti

‘अठाई’ याने अष्टाहिनिका पर्व वर्ष में ३ बार कार्तिक, फाल्गुन व आषाढ़ मास के शुक्ल पक्ष के अंतिम आठ दिनों में मनाये जाते हैं।

इन दिनों में पूजन पाठ तथा सिद्धचक्र विधान करने का महान् फल है।

‘aṭhāi yānē aṣṭāhniakā parva varṣa mēm 3 bāra kaartik, falgun v aashaadh maas ke shukla paksh ke antim aath dinon men manaaye jaate hain.

Ina dinōm mēm pūjana pāṭha tathā sid’dhacakra vidhāna karanē kā mahān phala hai.

प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥ टेक ।
जम्बूद्वीप सुहावणो, लख-योजन विस्तार ॥
भरतक्षेत्र दक्षिण-दिशा, पोदनपुर तहँ सार ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥१॥

Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥Ṭēka ।
Jambūdvīpa suhāvaṇō, lakha-yōjana vistāra ।
Bharataksētra dakṣiṇa-diśā, pōdanapura taham̃ sāra ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥1॥

विद्यापति विद्याधरी, सोमा राणी राय ।
समकित पालें मन-वचे, धर्म सुनें अधिकाय ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥२॥
Vidyāpati vidyādhārī, sōmā rāṇī rāya ।

Samakita pālēm mana-vacē, dharma sunēm adhikāya ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥2॥

चारणमुनि तहाँ पारणे, आये राजा गेह ।
सोमाराणी आहार दे, पुण्य बढ़ो अति गेह ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥३॥

Cāraṇamuni tahām̃ pāraṇē, āyē rājā gēha ।
Sōmārāṇī āhāra dē, puṇya baṛhō ati gēha ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥3॥

ताहि समय नभ-देवता, चाले जात विमान ।
जय-जय शब्द भयो घनो, मुनिवर पूछयो ज्ञान ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥४॥

Tāhi samaya nabha-dēvatā, cālē jāta vimāna ।
Jaya-jaya śabda bhayō ghanō, munivara pūchyō jñāna ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥4॥

मुनिवर बोले रानि सुन, नंदीश्वर की जात्र ।
जे नर करहिं स्वभाव सों, ते पावें शिवकांत ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥५॥

Munivara bōlē rāni suna, nandīśvara kī jātra ।
Jē nara karahim svabhāva sōm, tē pāvēm śivakānta ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥5॥

ऐसो वच राणी सुन्यो, मन में भयो आनंद ।
नंदीश्वर-पूजा करें, ध्यावें आदि जिनंद ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥६॥

Aisō vaca raṇī sun'yō, mana mēm bhayō ānanda ।
Nandīśvara-pūjā karēm, dhyadyāvēm ādi jinanda ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥6॥

कार्तिक फागुन साढ़ में, पालें मन-वच-काय ।
आठ-दिवस पूजा करें, तीन भवांतर थाय ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥७॥

Kārtika phāguna sāṛha mēm, pālēm mana-vaca-kāya ।
Āṭha-divasa pūjā karēm, tīna bhavāntara thāya ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥7॥

विद्यापति सुन चालियो, रच्यो विमान अनूप ।
रानी बरजे राय को, तुम हो मानुष-भूप ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥८॥

Vidyāpati suna cāliyō, racyō vimāna anūpa ।
Rānī baraje rāya kō, tuma hō mānuṣa-bhūpa ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥8॥

मानुषोत्तर लंघे नहीं, मानुष जेती जात ।
जिनवाणी निश्चय कही, तीन-भुवन विख्यात ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥९॥
Mānuṣōttara laṅghē nahīm, mānuṣa jētī jāta ।
Jinavāṇī niścaya kahī, tīna-bhuvana vikhyāta ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥9॥

पर विद्यापति ना सुनि, चलयो नंदीश्वर-द्वीप ।
मानुषोत्र-गिरसों मिलो, जाय विमान महीप ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥१०॥
Para vidyāpati nā suni, calyō nandīśvara-dvīpa ।
Mānuṣōtra-girasōm milō, jāya vimāna mahīpa ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥10॥

मानुषोत्र की भेंट तें, परो धरनि खिर भार ।
विद्यापति-भव चूरियो, देव भयो सुरसार ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥११॥
Mānuṣōtra kī bhēṅṭa tem, parō dharani khira bhāra ।
Vidyāpati-bhava cūriyō, dēva bhayō surasāra ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥11॥

द्वीप-नंदीश्वर छिनक में, पूजा वसु-विध ठान ।
करी सु मन-वच-काय से, माल लई कर मान ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥१२॥
Dvīpa-nandīśvara chinaka mēm, pūjā vasu-vidha ṭhāna ।
Karī su mana-vaca-kāya sē, māla lai kara māna ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥12॥

आनंद सों घर आइयो, नंदीश्वर कर जात्र ।
विद्यापति को रूप धर, राणी सों कहे बात ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥१३॥
Ānanda sōn ghara ā'iyō, nandīśvara kara jātra ।
Vidyāpati kō rūpa dhara, rāṇī sōm kahe bāta ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥13॥

राणी बोली सुन राजा, यह तो कबहुँ न होय ।
जिनवाणी मिथ्या नहीं, निश्चय मन में सोय ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥१४॥
Rāṇī bōlī suna rājā, yaha tō kabahuṁ na hōya ।
Jinavāṇī mithyā nahīn, niścaya mana mēm sōya ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥14॥

नंदीश्वर की माल ले, राय दिखाई आय ।
अब तू साँचों जान मोहि, पूजन कर बहु भाय ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥१५॥
Nandīśvara kī māla lē, rāya dikhāi āya ।
Aba tū sāṁcōṁ jāna mōhi, pūjana kara bahu bhāya ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥15॥

रानी फिर ता सों कहे, नर-भव परसे नाहिं ।
पश्चिम सूरज-उदय हुए, जिनवाणी शुचि ताहि ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥१६॥
Rāṇī phira tāsōm kahe, nara-bhava parasē nāhīm ।
Paścima sūraja-udaya hu'ē, jinavāṇī śuci tāhi ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥16॥

रानी सों नृप फिर कही, बावन-भवन जिनाल ।
तेरह-तेरह में वंदे, पूजन करि तत्काल ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥१७॥
Rāṇī sōm nṛpa phira kahī, bāvana-bhavana jināla ।
Tēraha-tēraha mair̄ vandē, pūjana kari tatkāla ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥17॥

जयमाला तहँ मो मिली, आयो हूँ तुझ पास ।
अब तू मिथ्या मान मत, कर मेरो विश्वास ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥१८॥
Jayamālā taham̄ mō milī, āyō hūṁ tujha pāsa ।
Aba tū mithyā māna mata, kara mērō viśvāsa ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥18॥

पूरब-दक्षिण में वंदे, पश्चिम-उत्तर जान |
में मिथ्या नहिं भाषहूँ, श्रीजिनवर की आन |
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ||१९||

Pūraba-dakṣiṇa mēm vandē, paścima-uttara jāna |
Mairṁ mithyā nahim bhāṣahūṁ, śrījinavara kī āna |
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ||19||

हे रानी तें सच कही, जिनवानी शुभ-सार |
ढाई द्वीप न लंघई, मानुष-भव विस्तार |
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ||२०||

Hē rānī tēm saca kahī, jinavānī śubha-sāra |
Ḍhāi dvīpa na laṅghai, mānuṣa-bhava vistāra |
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ||20||

विद्यापति तें सुर भयो, रूप धरो शुभ सोय |
रानी की स्तुति करी, निश्चय समकित तोय |
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ||२१||

Vidyāpati-tem sura bhayō, rūpa dharō śubha sōya |
Rānī kī stuti karī, niścaya samakita tōya |
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ||21||

देव कहयो अब रानि सुन, मानुषोत्र मिलो जाय |
तहँ तें चय में सुर भयो, पूजे नंदीश्वर पाय |
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ||२२||

Dēva kahyō aba rāni suna, mānuṣōtra milō jāya |
Tahaṁ tem caya mairṁ sura bhayō, pūjē nandīśvara pāya |
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ||22||

एक भवांतर मो रहयो, जिनशासन परमान |
मिथ्याती माने नहीं, श्रावक निश्चय आन |
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ||२३||

Ēka bhavāntara mō rahyō, jinaśāsana paramāna |
Mithyātī mānē nahīm, śrāvaka niścaya āna |
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ||23||

सुर-चय नर हथनापुरी, राज कियो भरपूर ।
परिग्रह-तजि संयम लियो, कर्म-महागिर चूर ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥२४॥

Sura-caya nara hathanāpurī, rāja kiyō bharapūra ।
Parigraha-taji sanyama liyō, karma-mahāgira cūra ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥24॥

केवलज्ञान उपाय कर, मोक्ष गये मुनिराय ।
शाश्वत-सुख विलसे जहाँ, जामन-मरन मिटाय ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥२५॥

Kēvalajñāna upāya kara, mōkṣa gayē munirāya ।
Śāśvata-sukha vilasē jahām, jāmana-marana miṭāya ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥25॥

अब रानी की सुन कथा, संयम लीनो धार ।
तपकर चयकर सुर भयी, विलसे सुख विस्तार ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥२६॥

Aba rānī kī suna kathā, sanyama līnō dhāra ।
Tapakara cayakara sura bhayī, vilasē sukha vistāra ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥26॥

गजपुर नगरी अवतरो, राज करे बहु भाय ।
सोलहकारण भाइयो, धर्म सुन्यो अधिकाय ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥२७॥

Gajapura nagarī avatarō, rāja karē bahu bhāya ।
Sōlahakāraṇa bhā'iyō, dharma sun'yō adhikāya ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥27॥

मुनि संघाटक आइयो, माली सार जनाय ।
राजा वंद्यो भाव सों, पुण्य बढ्यो अधिकाय ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥२८॥

Muni saṅghāṭaka ā'iyō, māli sāra janāya ।
Rājā vandyō bhāvasōm, puṇya baṛhayō adhikāya ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥28॥

राजा मन वैरागियो, संयम लीनो सार ।
आठ सहस नृप साथ ले, यह संसार-असार ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥२९॥
Rājā mana vairāgiyō, sanyama līnō sāra ।
Āṭha sahasa nṛpa sātha lē, yaha sansāra-asāra ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥29॥

केवलज्ञान उपाय के, दोग-सहस निर्वान ।
दोग-सहस सुख स्वर्ग के, भोगे भोग सुथान ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥३०॥
Kēvalajñāna upāya kē, dōya-sahasa nirvāna ।
Dōya-sahasa sukha svarga kē, bhōgē bhōga suthāna ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥30॥

चार-सहस भूलोक में, हंडे बहु-संसार ।
काल पाय शिवपुर गये, उत्तम-धर्म विचार ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥३१॥
Cāra-sahasa bhūlōka mēm, haṇḍē bahu-sansāra ।
Kāla pāya śivapura gayē, uttama-dharma vicāra ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥31॥

वरत-अठाई जे करें, तीन जन्म परमान ।
लोकालोक सु जान ही, सिद्ध अरथ-कुल खान ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥३२॥
Varata-aṭhāi jē karēm, tīna janma paramāna ।
Lōkālōka su jāna hī, sid'dha aratha-kula khāna ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥32॥

भव-समुद्र के तरण को, पावन नौका जान ।
जे जिय करें सुभाव सों, जिनवर साँच बखान ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥३३॥
Bhava-samudra kē taraṇa kō, pāvana naukā jāna ।
Jē jiya karēm subhāva sōm, jinavara sāmcā bakhāna ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥33॥

मन-वच-काया तं पढ़ें, ते पावें भव पार ।
'विनयकीर्ति' सुखसों भजे, जन्म सुफल संसार ।
प्राणी वरत अठाई जे करें, ते पावें भव-पार ॥३४॥

Mana-vaca-kāyā taṁ paṛhēm, tē pāvēm bhava pāra ।
'Vinayakīrti' sukhasōm bhajē, janma suphala sansāra ।
Prāṇī varata aṭhāi jē karēm, tē pāvēm bhava-pāra ॥34॥

• * * * A * * *